

Landgoed Artemis

Advies voor versterken van de landschappelijke- en ecologische waarden

Landgoed Artemis

Advies voor versterken van de landschappelijke- en ecologische waarden

Colofon

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel
Correspondentieadres:
Aladnaweg 18
7122 RR Aalten

BTW-ID: NL001388212B56
E: info@natuurbankoverijssel.nl
Tel: 0543-451142 / 0614-435700

Opdrachtgever: BIZ.NU

Projectnummer en versie: 3426 versie 1.0	Status: definitief
Ligging plangebied: Bisonweg (ongenummerd) te Swifterbant	Rapportdatum: 28-6-2021

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding.....	3
Hoofdstuk 2	Het plangebied	3
2.1	Situering	3
2.2	Beschrijving van het plangebied.....	3
2.3	Potentie.....	4
Hoofdstuk 3	Aanbevelingen m.b.t. inrichting	6
Hoofdstuk 4	Aanbevelingen m.b.t. beheer	10

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Er zijn concrete plannen voor de ontwikkeling van een nieuw landgoed aan de Bisonweg nabij Swifterbant. Natuurbank Overijssel is gevraagd ideeën en suggesties voor de versterking van de landschappelijke- en ecologische waarde van het landgoed aan te rijken. In voorliggend werkdocument, worden deze ideeën en suggesties gepresenteerd. Daarbij is rekening gehouden met de abiotische omstandigheden ter plekken kenmerkende habitats in de provincie Flevoland en de wensen, ideeën en randvoorwaarden van de opdrachtgever.

Doel van deze notitie

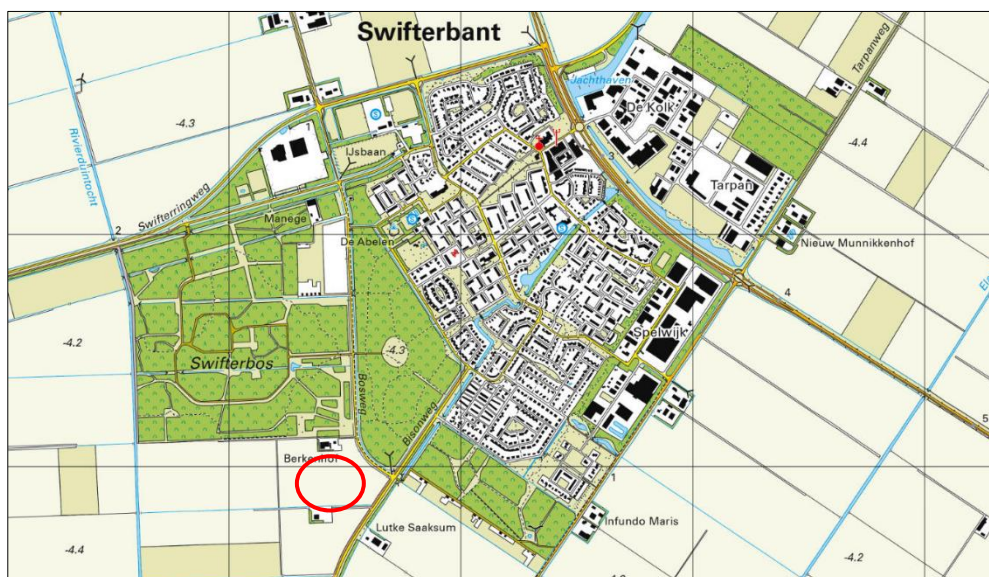
Deze notitie is opgesteld als inspiratiedocument dat de initiatiefnemer kan gebruiken bij het maken van keuzes voor de inrichting en het te voeren vervolgbeheer. Het is een document op hoofdlijnen en is geen volledig inrichtings- en beheerplan voor het nieuwe landgoed.

Voorliggende document vormt de onderbouwing voor de gekozen inrichting van de natuurgronden, behorende bij het nieuwe landgoed.

HOOFDSTUK 2 HET PLANGEBIED

2.1 Situering

Het plangebied is gesitueerd circa 300 meter ten zuidwesten van de woonkern Swifterbant, gemeente Dronten. Het ligt ten westen van de Bisonweg en ten zuiden van de Bosweg. Het plangebied wordt omgeven door landelijk gebied en bosgebied. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het plangebied weergegeven op een topografische kaart.

Globale ligging van het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de rode cirkel aangeduid (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat volledig uit agrarische cultuurgrond, tijdens het veldbezoek in gebruik als kaal akkerland. De oostelijke grens van het plangebied loopt langs de Bisonweg. De noordzijde van het plangebied grenst met de noordoosthoek aan de Bosweg, met de noordwesthoek aan bosgebied en met de centrale noordzijde aan een agrarisch erf omgeven met enkele loofbomen. Ten westen en ten zuidoosten van het plangebied ligt intensief beheerd agrarische cultuurgrond. Ten zuiden van het plangebied ligt naast intensief beheerd cultuurland ook een agrarisch erf omgeven met enkele loofbomen. Langs de zuidzijde van het plangebied loopt een kavelgrenssloot.

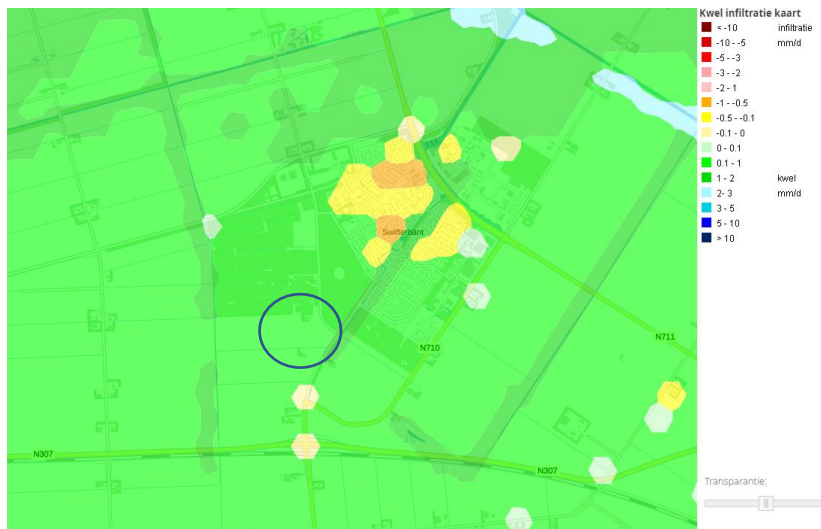
Begrenzing van het plangebied; deze wordt met de gele lijn aangeduid (bron luchtfoto: ruimtelijkeplannen.nl).

2.3 Potentie

Abiotiek; bodem en water

Het plangebied ligt in de Flevopolder, net ten zuidwesten van de woonkern Swifterbant. Het sluit aan de noordzijde aan, aan een gemengd loofbos. Het grenst aan de overige zijden aan openbare weg (oost en zuid) en aan agrarisch cultuurland.

Het plangebied bestaat uit kalkrijke poldervaaggronden, lichte klei. Het kent een lichte kweldruk. Vanwege de kwel, kunnen waardevolle open wateren ontwikkeld worden, met functie als voortplantingsbiotoop voor (schaarse) amfibieën.

Kwel infiltratiekaart. Het plangebied ligt in de cirkel.

Flora en fauna

Kenmerkende natuurtypen voor de Flevopolder, en afnemend in de afgelopen decennia, is moeras, rietland en verschillende verlandingsstadia tussen moeras en bos. Deze biotopen herbergen een aantal diergroepen, zoals vogels, insecten en (kleine) zoogdieren.

Het omringende landschap is grotendeels ingericht als agrarisch cultuurland. In een dergelijk landschap, zijn bloem- en faunarijke grasland schaars. Dergelijke graslanden kunnen, mits goed beheerd, een waardevol biotoop vormen voor insecten, zoals sprinkhanen en (dag)vlieders, en dienen als foerageergebied voor verschillende vogel- en vleermuissoorten. Gelet op het bodemtype, ter plaatse van het plangebied, zal er

een grazige vegetatie ontstaan die passend is voor voedselrijke groeiplaats omstandigheden. Diversiteit en de daarbij behorende ecologische kwaliteit, zal vooral gecreëerd moeten worden door middel van toegepast beheer. Zonder actief beheer ligt verruiging op de loer. Om diversiteit te creëren kan gekozen worden voor actief maaibeheer, het liefst gefaseerd in tijd en ruimte (sinusbeheer). Ook kan begrazing bijdragen aan divers graslandbeheer (of een mix). Gelet op het bodemtype, zal het beheer niet gericht zijn op het ontwikkelen van een graslandvegetatie met zeldzame planten.

Daarnaast ligt het plangebied in het verspreidingsgebied van de rugstreepad. Het aantal (grote) voortplantingslocaties van deze soort is beperkt. De soort lijkt minder kieskeurig te zijn als het gaat om voortplantingswateren als lange tijd gedacht. Zo wordt de soort ook aangetroffen in voedselrijke kavelgrensslotten. Gelet op de aanwezige kweldruk, liggen er goede kansen voor de ontwikkeling van voortplantingsbiotopen voor amfibieën, waaronder de rugstreepad. Naast de rugstreepad kunnen ook andere amfibieën profiteren, al wordt geadviseerd de inrichting van voortplantingswateren af te stemmen op habitateisen van de rugstreepad. Overige amfibieën hebben in de omgeving reeds goed functionerende voortplantingswateren.

In de Flevopolders zijn best grote loof- en gemengde bossen aangelegd. De ecologische betekenis van de bossen in de Flevopolders kunnen veelal versterkt worden door een actief randen beheer waardoor mantelvegetaties ontstaan. In bosmantels krijgen struweelsoorten, al dan niet besdragend, de kans te bloeien en vormen zo een waardevolle nectarbron voor tal van insecten, waaronder (dag)vlinders. Bos wordt waardevoller, naarmate het ouder wordt. Het reeds aanwezige bos ten noorden en oosten van het plangebied is van toegevoegde waarde omdat zo een grotere boskern zal ontstaan. Gelet op de natuurfunctie van het bos, kan deze zich op natuurlijke wijze ontwikkelen de komende decennia tot een rijk gestructureerd inheems loofbos.

Een nieuw landgoed, ontwikkeld op agrarische cultuurland, zal de eerste decennia bestaan uit jonge beplanting. Door actief een aantal faunavoorzieningen in te brengen, neemt de diversiteit aan ecotopen toe. Daarbij kan gedacht worden aan een aantal boomstammen, takkenbossen en bulten maaisen en blad. Dergelijke voorzieningen worden doorgaans snel geaccepteerd door insecten, kleine zoogdieren, vogels en amfibieën en dragen bij aan de biodiversiteit, waaronder schimmels en bacteriën.

Conclusie

Wanneer we naar de abiotische omstandigheden kijken (water en bodem), de ligging nabij bestaand bos, en voor de Flevopolders karakteristieke habitat (die al dan niet onder druk staan), dat wordt geadviseerd om onderstaande bouwstenen op te nemen in het ontwerp:

- Bloem- en faunarijke grasland, waarbij de ecologische waarde vergroot kan worden door toepast beheer (gefaseerd maaien, begrazen of mix van beide) en de aanleg van enkele struwelen;
- Gemengd loofbos;
- Rietland, ruigte en natuurlijke overgang van open water, via oeverzone naar gesloten bos;
- Voortplantingsbiotoop voor rugstreepad;
- Aanleggen faunavoorzieningen;

Gelet op de voedselrijkdom van de bodem, vormt verschrallingsbeheer geen geschikt middel om tot een soortenrijk grasland te komen. De ecologische betekenis van graslanden zal zich vooral moeten ontwikkelen als gevolg van (kleinschalig) grasland beheer.

HOOFDSTUK 3 AANBEVELINGEN M.B.T. INRICHTING

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de hierboven geadviseerde bouwstenen voor het nieuwe landgoed.

Bloem- en faunarijk grasland

Geadviseerd wordt, het bloem- en faunarijk grasland, ten westen van de woning, aan de zuidrand, geleidelijk over te laten gaan in loofbos, via rietland, rietmoeras (wilg en els) naar opgaand bos. Omdat de uitgangssituatie uit agrarisch cultuurland bestaat, wordt geadviseerd de graslanden in te zaaien met een, voor dit bodemtype, geschikt grasmengsel.

Door in het perceel grasland, plaatselijk ruimte te creëren voor enkele solitaire struweelvormers, zoals wilg (*salix spec.*), meidoorn of sleedoorn, wordt het graslandperceel voor meer soorten geschikte habitat, zoals insecten (a.s. dagvlinders) en vogels (grasmus, grauwe klauwier). Door dergelijke structuren te ontwikkelen in de nabijheid van gevarieerd graslandbeheer, creëer je een veelvoud aan gradiënten, wat uiteindelijk zal resulteren in een soortenrijk grasland. Struweel kan ook op natuurlijke wijze ontstaan, zoals braamstruweel.

Foto links: de grauwe klauwier benut jonge boompjes en struweel als nestplaats en uitkijkpost. Foto rechts: niet alleen grauwe klauwieren profiteren van een structuurrijk grasland, ook andere soorten zoals de grasmus.

Vijver voor de woning

Voor de woning wordt een vijver aangelegd. Deze vijver heeft vooral een optische betekenis. Geadviseerd wordt om de noordoever, via een natuurvriendelijke oever en rietmoeras (wilg en els), over te laten gaan in het opgaande bos ten noorden ervan.

Voorbeelden van moerasoever; geleidelijke overgang van open water naar hoge beplanting (bos).

Amfibieënpoelen

Geadviseerd wordt een aantal amfibieënpoelen aan te leggen, die specifiek ingericht zijn als voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad. Rugstreeppadden stellen bijzondere eisen aan hun voortplantingsbiotoop en benutten water die voor veel andere amfibieën niet- of minder geschikt zijn. Daarentegen, zijn veel amfibieënpoelen, ingericht voor bijvoorbeeld bastaardkikker en kleine watersalamander, niet of nauwelijks geschikt als voortplantingsbiotoop voor de rugstreeppad.

De aan te leggen amfibieënpoelen bestaan bij voorkeur uit ondiep wateren (15-30 cm in late voorjaar). Deze biotopen mogen in een droge zomer in augustus-september droog vallen. Dit is zelfs essentieel om te voorkomen dat de poelen gekoloniseerd wordt door vis. De poelen liggen in grasland en zijn zonbeschenen. Door te variëren met de diepte van de poelen, zal altijd in het landgoed een optimaal voortplantingsbiotoop ontstaan voor de rugstreeppad, ongeacht de grondwaterstand

Foto links: Voorbeeld van een geschikt voortplantingsbiotoop voor rugstreeppadden. Foto rechts: foto van rugstreeppad.

Soortenrijk loofbos

Het loofbos wordt soortenrijk met soorten die het goed doen op voedselrijke gronden, zoals boswilg, gladde iep, fladderiep, haagbeuk, zomereik, wintereik, tamme kastanje, zwarte populier, ratelpopulier, zwarte els, zoete kers en ruwe berk. Langs randen worden struikvormers aangelegd zoals als meidoorn, sleedoorn, wilde lijsterbes, vogelkers, krent, hondsroos, Gelderse roos, rode kornoelje, veldesdoorn, wilde liguster, vlier en hazelaar. Indien de bosranden actief beheerd worden om zo structuurrijke bosmantels te ontwikkelen, zullen de struweelsoorten tot hun recht komen en bloeien en zaden/bessen dragen.

Voorbeeld van een soortenrijk loofbos.

Faunavoorzieningen

Nieuwe landgoederen zijn de eerste decennia vrij steriel; alles is jong. Geadviseerd wordt enkele boomstammen en takkenbossen aan te leggen. Ook mag op sommige plekken wat maaisel blijven liggen. Voorgenoemde voorzieningen bieden onderdak aan dieren en insecten die van belang zijn voor het ecologisch evenwicht en het duurt meestal jaren voordat dergelijke plekken ontstaan in een nieuw en planmatig ontwikkeld landgoed.

Takkenbossen als rustplaats voor kleine zoogdieren en amfibieën.

Op onderstaande afbeelding worden de verschillende bouwstenen op de inrichtingskaart aangegeven.

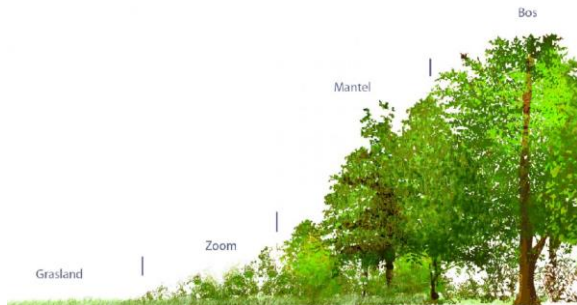

HOOFDSTUK 4 AANBEVELINGEN M.B.T. BEHEER

Naast de juiste keuze van plantsoen en de aanleg, is het vervolgbeheer van groot belang voor het ontwikkelen van ecologische waarden.

Bosmantels

Geadviseerd wordt bosmantels te creëren. Dat zijn zonbeschenen plaatsen waar struiken kunnen bloeien en vormen zo een geleidelijke overgang van laag en open, naar hoog en gesloten. Bosmantels moeten periodiek hersteld worden omdat door successie, ze tot bos ontwikkelen.

Schematische weergave van de opbouw van een bosmantel, van kort grasland, via zoom-mantel naar hoog opgaand bos.

Bloem en faunarijk grasland

Het grasland beheer speelt een grote rol bij de uiteindelijke ecologische waarde. Jaarlijks dient 10-25% gras te blijven staan, op wisselende plekken. In overstaand gras, overwinteren vele insecten. Het gras wordt gehooïd na de zaadzetting. Geadviseerd wordt een deel in sinusbeheer te zetten. Dat wil zeggen, dat telkens een wisselend deel gemaaid wordt, zodat nooit alle gras in 1x gemaaid wordt, waardoor in 1x er géén bloeiende planten aanwezig zijn.

Voorbeelden van gevarieerd graslandbeheer (mozaïek- of sinusbeheer genoemd).

Amfibieënpoel

Voorkomen moet worden dat de poelen verruigen/verbossen en dat ze zonbeschenen blijven. De randen van de poelen mogen jaarlijks gemaaid worden, waarbij maaisel wordt verwijderd. Geadviseerd wordt een kleine bult maaisel (2m³) in de omgeving van de poelen aan te brengen als broedhoop voor ringslang en verblijfplaats voor amfibieën.

Bijlage:

Verdiepingsdocumenten:

[Sinusbeheer, hoe werkt het in de praktijk? - Stichting Landschapsbeheer Gelderland](#)

[poelen.nu](#)

[Brochure Ringslang .pdf \(natuurvoorelkaar.nl\)](#)

Voortplantingsbiotoop voor rugstreeppad

Natuurvriendelijke oever

Overgang van open water, via rietland en ruigte naar bos

Plas-dras-rietland, overgaand via ruigte naar bos

Soortenrijk loofbos

Bloemrijk grasland met plaatselijk struweel

Takkenbossen

Dood hout in bos

